

ΘΕΜΑ 2^ο

ΑΝΤΙΦΩΝ, 'ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΗΡΩΔΟΥ ΦΟΝΟΥ' 4-8

- Ἐγὼ οὖν, ὦ ἄνδρες, αἰτήσομαι ὑμᾶς οὐχ ἅπερ οἱ πολλοὶ τῶν ἀγωνιζομένων ἀκροᾶσθαι σφῶν αὐτῶν αἰτοῦνται, σφίσι μὲν αὐτοῖς ἀπιστοῦντες, ὑμῶν δὲ προκατεγνωκότες ἄδικόν τι – εἰκὸς γὰρ ἐν ἀνδράσι γε ἀγαθοῖς καὶ ἄνευ τῆς αἰτήσεως τὴν ἀκρόασιν ὑπάρχειν τοῖς φεύγουσιν, οὐπερ καὶ οἱ διώκοντες ἔτυχον ἄνευ αἰτήσεως – τάδε δὲ
- 5 δέομαι ὑμῶν, τοῦτο μὲν ἐάν τι τῇ γλώσσει ἀμάρτω, συγγνώμην ἔχειν μοι, καὶ ἡγεῖσθαι ἀπειρίᾳ αὐτὸ μάλλον ἢ ἀδικίᾳ ἡμαρτηῖσθαι, τοῦτο δὲ ἐάν τι ὀρθῶς εἴπω, ἀληθείᾳ μάλλον ἢ δεινότητι εἰρησθαι. Οὐ γὰρ δίκαιον οὔτ' ἔργῳ ἀμαρτόντα διὰ ῥήματα σωθῆναι, οὔτ' ἔργῳ ὀρθῶς πράξαντα διὰ ῥήματα ἀπολέσθαι· τὸ μὲν γὰρ [ῥῆμα] τῆς γλώσσης ἀμάρτημά ἐστι, τὸ δὲ [ἔργον] τῆς γνώμης. Ἀνάγκη δὲ κινδυνεύοντα περὶ
- 10 αὐτῷ καὶ πού τι καὶ ἐξαμαρτεῖν. Οὐ γὰρ μόνον τῶν λεγομένων ἀνάγκη ἐνθυμεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσομένων· ἅπαντα γὰρ τὰ ἐν ἀδήλῳ ἔτ' ὄντα ἐπὶ τῇ τύχῃ μάλλον ἀνάκειται ἢ τῇ προνοίᾳ. Ταῦτ' οὖν ἐκπληξιν πολλὴν παρέχειν ἀνάγκη ἐστὶ τῷ κινδυνεύοντι. Ὅρῳ γὰρ ἔγωγε καὶ τοὺς πάνυ ἐμπείρους τοῦ ἀγωνίζεσθαι πολλῷ χειρὸν ἑαυτῶν λέγοντας, ὅταν ἐν τινὶ κινδύνῳ ᾖσιν· ὅταν δ' ἄνευ κινδύνων τι διαπράσσωνται, μάλλον ὀρθομένους. Ἡ μὲν οὖν αἵτησις, ὦ ἄνδρες, καὶ νομίμως καὶ ὁσίως ἔχουσα, καὶ
- 15 ἐν τῷ ὑμετέρῳ δικαίῳ οὐχ ἦσσαν ἢ ἐν τῷ ἐμῷ· περὶ δὲ τῶν κατηγορημένων ἀπολογήσομαι καθ' ἕκαστον.

ΣΧΟΛΙΑ

1. «αἰτήσομαι»: το ρ. 'αἰτοῦμαι' συντάσσεται με δυο αιτιατικές, μια προσώπου και μία πράγματος. Εδώ το πρόσωπο είναι το 'ὑμᾶς', και το πράγμα είναι η αναφορική πρόταση: 'εγὼ θα ζητήσω ἀπὸ εσᾶς ὅχι αὐτὰ τα οποιᾶ...'. «ἅπερ...αἰτοῦνται»: αναφορική πρόταση ως αντικείμενο στο ρ. 'αἰτήσομαι'. «ἅπερ»: αντικ. στο απαρέμφ. 'ἀκροᾶσθαι'. «οἱ πολλοὶ τῶν ἀγωνιζομένων»: υποκείμενο του ρ. 'αἰτοῦνται' με γενική διαιρετική δίπλα του. «ἀκροᾶσθαι»: αντικείμενο στο 'αἰτοῦνται'.
2. «σφῶν αὐτῶν»: επίσης αντικείμενο στο 'ἀκροᾶσθαι' μαζί με το 'ἅπερ'. Το ρ. 'ἀκροᾶμαι' συντάσσεται με γενική προσώπου και αιτιατική του πράγματος, 'ἀκούω ἀπὸ κάποιου κάτ'ι'. «ἀπιστοῦντες»: εναντιωματική μτχ., 'παρά το γεγονός ὅτι δεν ἐμπιστεύονται τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ ἑαυτὸ τοῦς'. «προκατεγνωκότες»: ἴδια μτχ. με την προηγούμενη. 'προκαταγιγνώσκω τινός τι = κατηγορῶ ἐκ τῶν προτέρων κάποιον γιὰ κάτ'ι'.
3. «εἰκὸς γὰρ»: ενν. <ἐστὶ>. «ἐν ἀνδράσι γε ἀγαθοῖς»: 'μπροστὰ σε ἄνδρες ἐνᾶρετους', ἐννοεῖ τοὺς δικαστές των δικαστηρίων γενικῶς. «τὴν ἀκρόασιν»: υποκ. στο απαρέμφ. 'ὑπάρχειν'.
4. «ὑπάρχειν»: υποκ. στην απρόσωπη ἐκφραση 'εἰκὸς ἐστὶ'. «τοῖς φεύγουσιν»: δοτική προσωπική, 'στοὺς κατηγοροῦμενους'. «οὐπερ»: αντικείμενο στο ρ. 'ἔτυχον'.
5. «τοῦτο μὲν»: ὅπως και πιο κάτω, 'τοῦτο δέ', με επιρρ. χρήση: 'ἀφ' ἐνός...και ἀφ' ἐτέρου'. «ἐάν...ἀμάρτω»: υποθετική πρόταση. «τι»: σύστοιχο αντ. στο 'ἀμάρτω'. «τῇ γλώσσει»: δοτική της αναφοράς. «ἔχειν»: ἐπεξηγηματικό απαρέμφατο στην προηγούμενη αντωνυμία 'τάδε'. Συγχρόνως εἶναι και ἀπόδοση

στην υπόθεση 'ἐὰν ἀμάρτω'. Πλάγιος υποθ. λόγος που δηλώνει το προσδοκώμενο, 'ἐὰν ἀμάρτω, συγγνώμην ἔχετε (προστ.) μοί'. «**ἡγεῖσθαι**»: ἴδιο απαρμφ. με το προηγούμενο 'ἔχειν'.

6. «**ἀπειρία...ἀδικία**»: δοτικές της αιτίας. «**ἐάν τι ὀρθῶς εἴπω**»: υποθετική πρόταση με απόδοση το ενν. από πριν απαρέμφατο 'ἡγεῖσθαι', και δημιουργεί ένα επίσης πλάγιο υποθετικό λόγο που δηλώνει το προσδοκώμενο: 'ἐὰν ὀρθῶς εἴπω, ἡγεῖσθε (προστ.)' «**ἀληθεία... δεινότητι**»: δοτικές του τρόπου.

7. «**εἰρήσθαι**»: αντικείμενο στο ενν. 'ἡγεῖσθαι'. «**Οὐ γὰρ δίκαιον**»: ενν. <ἐστί>. «**ἔργῳ**»: δοτική του τρόπου, 'με πράξεις, εμπράκτως'. «**ἀμαρτάνοντα**»: υποθετική μετοχή συνημμένη στο 'σωθῆναι' μέσω του ενν. υποκειμένου του απαρεμφ., που είναι το 'τινά'. «**διὰ ῥήματα**»: 'με βάση τον τρόπο ομιλίας, με βάση τις λέξεις που θα χρησιμοποιήσει'.

8. «**σωθῆναι... ἀπολέσθαι**»: απαρέμφατα ως υποκ. στην απρόσωπη έκφραση 'οὐ δίκαιόν ἐστί'. «**ὀρθῶς πράξαντα**»: ἴδιο με το 'ἀμαρτάνοντα'.

9. «**τῆς γλώσσης**»: γενική υποκειμενική στο 'ἀμάρτημα'. «**γνώμης**»: το ἴδιο. «**κινδυνεύοντα**»: συνημ. υποθετική μτχ. στο 'ἐξαμαρτεῖν' μέσω του ενν. 'τινά', που είναι υποκείμενο στο απαρέμφατο. Απόδοση εἶναι το 'ἐξαμαρτεῖν'.

10. «**Οὐ γὰρ μόνον τῶν λεγομένων ἀνάγκη ἐνθυμεῖσθαι**»: *Ἰδιότι αὐτός που αντιμετωπίζει δικαστική κρίση πρέπει να προσέχει όχι μόνο αυτά που λέγονται από τον ίδιον...*. Υποκ. του απαρμφ. είναι το ενν. 'τὸν κινδυνεύοντα'.

11. «**τῶν ἐσομένων**»: *'...αλλά και αυτά που πρόκειται να συμβούν'*, δηλ. την απόφαση του δικαστηρίου. Η μτχ. είναι αντικ. στο 'ἐνθυμεῖσθαι', όπως και 'τῶν λεγομένων'. «**τὰ ἐν ἀδήλῳ ἔτ' ὄντα**»: *'όλα όσα ακόμη είναι άγνωστά'*, δηλ. την ετυμηγορία των δικαστών, και επειδή έχει στραμμένη την προσοχή του στο 'μέλλον', κάνει γλωσσικά σφάλματα 'στο παρόν'.

12. «**ἀνάκειται**»: αττική σύνταξη αντί για 'ἀνάκεινται'. «**ἐκπληξιν**»: το κατά πράγμα αντικείμενο στο 'παρέχειν'. «**τῷ κινδυνεύοντι**»: το κατά πρόσωπο αντικείμενο στο 'παρέχειν'.

13. «**τοῦ ἀγωνίζεσθαι**»: γενική αντικειμενική στο 'ἐμπείρους'. «**πολλῷ**»: δοτική του μέτρου ή του ποσού. «**χειρόν ἐαυτῶν**»: *'πολύ κατώτερα συγκριτικά με τις δυνάμεις τους'*, η γεν. συγκριτική.

14. «**λέγοντας**»: κατηγορηματική μετοχή. «**ὅταν...ῶσιν**»: χρονική πρόταση με υπόθεση 'ἄν' και υποτακτική 'ῶσιν', ως απόδοση θεωρείται η μτχ. 'λέγοντας', και ο υποθετικός λόγος εκφράζει την αόριστη επανάληψη στο παρόν και μέλλον. «**ὅταν...διαπράσσωνται**»: ἴδια με την προηγούμενη χρονικό υποθετική.

15. «**ὀρθομένους**»: κατηγορηματική μτχ. από το ενν. 'ὁρῶ τοὺς πάνω ἐμπείρους τοῦ ἀγωνίζεσθαι'. «**Ἡ μὲν οὖν αἵτησις**»: *'το αίτημά μου'*. «**νομίμως καὶ ὁσίως ἔχουσα**»: ενν. <ἐστί>: *'το αίτημά μου είναι και νόμιμο και δίκαιο'*, η μτχ. 'ἔχουσα' είναι κατηγορηματική. «**ἐν τῷ ὑμετέρῳ δικαίῳ οὐχ ἦσσαν**»: ενν. <ἐστί ή αίτησις>: *'και το αίτημά μου δεν μετέχει λιγότερο στην αντίληψη περί δικαίου που έχετε εσεις...'* «**ἐν τῷ ἐμῷ**»: ενν. <δικαίῳ>: *'...απ' ό,τι μετέχει στην αντίληψη περί δικαίου που έχω εγώ'*.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Εγώ λοιπόν, δικαστές, θα ζητήσω από εσάς όχι εκείνα που οι πολλοί από αυτούς που βρίσκονται στα δικαστήρια ζητούν να ακούσετε εσείς από αυτούς, παρά το γεγονός ότι οι ίδιοι δεν εμπιστεύονται τον ίδιο τους τον εαυτό, και παρά το ότι σας κατηγορούν εκ των προτέρων για άδικες ενέργειες – γιατί είναι φυσικό μπροστά σε δικαστές γενναίους και χωρίς να ζητηθεί η ακρόαση, αυτή να παραχωρείται στους κατηγορούμενους, κάτι το οποίο πετυχαίνουν και οι κατήγοροι χωρίς να το έχουν ζητήσει –. Αυτά λοιπόν εγώ ζητώ από εσάς, δηλ. αφ' ενός εάν κάνω κάποιο γλωσσικό σφάλμα, να με συγχωρήσετε, και να θεωρήσετε ότι αυτό διεπράχθη ως σφάλμα πιο πολύ εξ αιτίας της απειρίας μου, παρά λόγω της προθέσεώς μου να αδικήσω. Και αφ' ετέρου αν πω κάτι που είναι σωστό, να θεωρήσετε ότι αυτό λέχθηκε πιο πολύ επειδή είναι αλήθεια, παρά διότι εγώ είμαι ικανός στην ομιλία. Διότι δεν είναι δίκαιο ούτε αν κάποιος έχει κάνει εμπράκτως κακές πράξεις, να σωθεί με βάση την ομιλία του, ούτε πάλι αν έχει εμπράκτως ενεργήσει ορθά να καταδικαστεί εξ αιτίας κάποιων λέξεων. Διότι τα λόγια είναι σφάλματα που τα κάνει η γλώσσα, ενώ τα έργα είναι σφάλματα που τα κάνει η κρίση μας. Είναι

ανάγκη λοιπόν όταν κάποιος αντιμετωπίζει μια δικαστική περιπέτεια που αφορά τον ίδιον, να κάνει και κάποια λάθη. Διότι είναι ανάγκη αυτός που αντιμετωπίζει μία δικαστική κρίση, να μην έχει την προσοχή του μόνο σ' αυτά που λέγονται από τον ίδιον, αλλά και σ' εκείνα που πρόκειται να συμβούν, διότι όλα γενικώς όσα είναι ακόμη άγνωστα, εναπόκεινται περισσότερο στην τύχη παρά στην πρόβλεψη. Αυτά λοιπόν είναι υποχρεωτικό να προσφέρουν πολύ μεγάλη απορία σ' αυτόν που αντιμετωπίζει μία δικαστική περιπέτεια. Κι εγώ βλέπω ότι κι εκείνοι που είναι ιδιαιτέρως έμπειροι στις δίκες, μιλούν πολύ κατώτερα των δυνατοτήτων τους όταν βρεθούν σε κάποιο δικαστικό κίνδυνο, ενώ όταν συναλλάσσονται χωρίς να αντιμετωπίζουν κινδύνους, τότε τα πάνε αρκετά καλύτερα. Το αίτημά μου λοιπόν, δικαστές, είναι και νόμιμο και δίκαιο, και ακουμπάει στην δική σας αντίληψη περί δικαίου το ίδιο όσο ακουμπά και στην δική μου. Για όσα λοιπόν κατηγορούμαι θα απολογηθώ για το καθένα ξεχωριστά.